



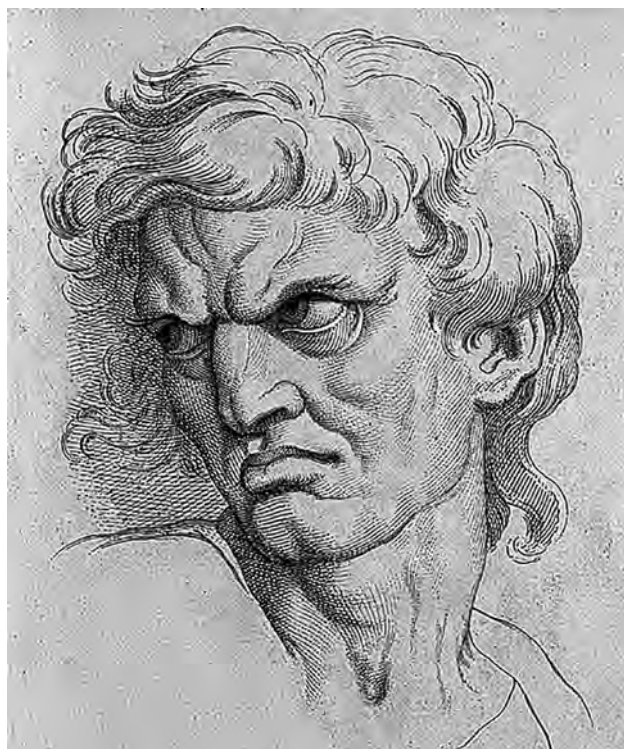
Editorial LEVIATHAN

ECUAȚIILE URII ȘI ALE IUBIRII

Duminică de octombrie tăcută ca și natura care se odihnește parcă după atâtea ploi și avertismente înfricoșătoare. Privind pe fereastră, se observă în prim-plan galbenul și maroniul frunzelor care cuceresc una câte una verdele copacilor. Azi e liniște și pace în natură cum n-a mai fost de mult. Devoratoarea toamnă s-a instalat însă cu furie, spulberând vara cea secetoasă și toridă. Ne-am trezit în plină toamnă, nerăbdătoare să-și arate puterea. Ca și oamenii. Lumea nu seamănă cu această zi calmă de octombrie, ci este în acord cu toamna neașteptat de agitată, fiindcă totul în jurul nostru clocește de nemulțumiri, de aroganță, de nesiguranță, de ură, de dispreț, dar și de infatuare, de ideea că fiecare este sau ar putea fi cel/cea care deține adevărul. Dacă străbatem cu ochii minții labirintul emoțiilor umane, vom fi uimiți să constatăm predominanța urii și a disprețului, cele două fețe ale aceleiași monede: respingerea.

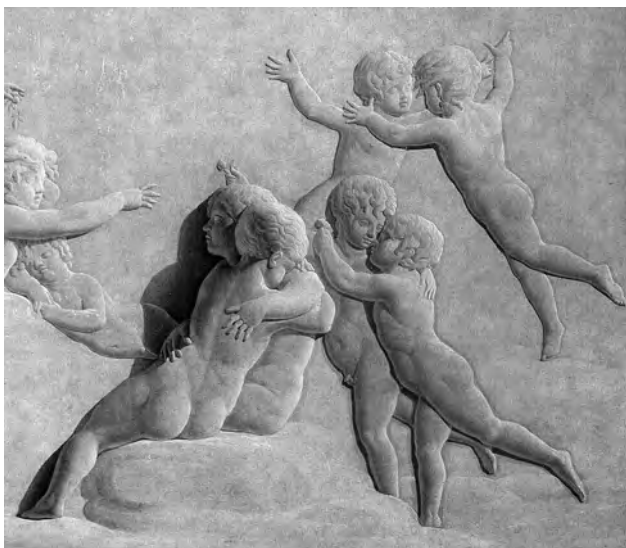
Metaforic vorbind, ura este o flacăra care mistuie, o rană ce consumă sufletul celui care o poartă, pentru că nu mai înțelege limba rațiunii. Dar câți se gândesc la această realitate chiar și atunci când sentimentul acesta înseamnă suferință și neînțelegere?

Friedrich Nietzsche, al cărui concept de „voință de putere” joacă un rol central în gândirea sa, în măsura în care acesta este pentru el – în sens metafizic – un instrument pentru înțelegerea lumii, avertiza că „cel care luptă cu monștrii trebuie să se asigure că, în luptă, nu devine el însuși un monstru”. Ura nu este nici liniște și nici furtună, ea nu se eliberează, ci distruge. Închizi ochii și auzi, tu, omul care visezi la liniște, pace și concordie, auzi ecoul urii, auzi cum ura bate la ușa fiecăruia, cum se insinuează cu fiecare clipă care trece furtunos, măturând ca o vijelie toate speranțele lumii. Întredeschizi ochii și privești cu speranța de a vedea că cei care ne conduc, dar și armatele lor de subalterni și de susținători vor ajunge la o înțelegere cu ceilalți. Puterea nu ar trebui să fie altceva decât responsabilitate, înțelegere a funcției, respect față de cei care i-au creditat. Însă ne-am amintit de George Orwell care observa că „ura este emoția cea mai ușor de mobilizat și cea mai greu de stins”, un principiu folosit mult prea des în propagandă și manipulare politică. Putem oare să mai susținem că ura este doar o emoție individuală? Ura, doamnelor și domnilor, este, din păcate, o forță socială programată și întreținută de mecanisme tehnologice, așa cum



Ură sau gelozie, gravură de Martin Engelbrecht după Charles Le Brun, 1732. Licență: Creative Commons.

am văzut, auzit și înțeles în ultima perioadă, cel puțin. De ce ne-am amintit oare de romanul 1984, a cărui primă ediție a fost publicată în 1949 la Editura Martin Secker & Warburg din Londra? Poate și pentru faptul că eroul acestui roman tulburător, Winston Smith, încearcă să înțeleagă un sistem totalitar în care autoritățile, motivate de setea de putere, se impun prin frică și sunt interesate în mod deosebit de controlul tuturor trăirilor afective. Personajul, ca mulți oameni ai planetei, detestă partidul și viața pe care este obligat să o trăiască, însă știe să ascundă orice urmă de nemulțumire. Participă ca toți ceilalți din grup la „Cele două minute de ură”, urmărind amplificarea celor mai negative sentimente umane. Acolo unde nu e loc de iubire, ura devine forța supremă. Și iar ne-am amintit de spusele filosofului francez, reprezentant al existențialismului, scriitor (Premiul Nobel 1964), jurnalist și militant social, Jean-Paul Sartre, care afirma că „urăsc, deci exist, în măsura în care celălalt mă amenință cu propria sa existență”.



Philipp Otto Runge (1777–1810), pictor german, *Triumful dragostei*, 1801, detaliu

Sigur, distructiva ură nu este doar o emoție, este o parte integrantă a naturii umane, un fenomen psiho-social cu rădăcini profunde în biologie, cultură și istorie, conform cercetărilor specialiștilor în domeniu. Ne și vă întrebăm ce am putea face să „îmblânzim” periculoasa ură. Poate fi eliminată din structura umană? Nu. Poate fi înțeleasă, controlată și transformată? Ar trebui să ne amintim de Mahatma Gandhi care spunea că „ura nu încetează prin ură, ci numai prin iubire; aceasta este legea veșnică”. Ura și iubirea, sentimente profund contradictorii, definesc limitele sensibilității umane, deși în adâncul sufletului omenesc ele se nasc din aceeași rădăcină: din intensitatea trăirii.

Iubirea luminează sufletul, dă sens timpului și ne schimbă existența. Iubind, omul își descoperă atât fragilitatea cât și puterea. Doamne, ce frumos definea Platon acest sentiment al luminii, bucuriei și împlinirii: „Fiecare inimă cântă un cântec, incomplet, până când o altă inimă îi răspunde.” Ura, opusul iubirii, nu poate primi niciodată un astfel de răspuns, fiindcă ea este în esență durerea neputinței, poate fi, de ce nu, rezultatul iubirii imposibile! Pentru că am amintit despre cultură acolo unde cele două sentimente, ura și iubirea, au rădăcini profunde, deschidem una dintre marile piese ale lumii, *Romeo și Julieta* de William Shakespeare, exemplu strălucit de iubire și ură. Iubirea celor doi tineri, fatal îndrăgostiți unul de altul, iubire considerată imposibilă din cauza urii moștenită de generații, luptă împotriva prejudecăților sociale

și a destinului. Făcând un salt în timpul literaturii, amintim romanul *Ion* de Liviu Rebreanu, în care iubirea tânărului pentru Ana este învinsă de ura față de condiția sa socială, dar și de dorința de a-și depăși statutul social impus de lumea satului. Însă nu putem să nu amintim de *Luceafărul* lui Mihai Eminescu, de iubirea imposibilă dintre muritor și nemuritor, care se transformă în durere și retragere, astfel că iubirea neîmplinită devine un fel de ură cosmică, o tristețe a imposibilului.

Privind la realitățile timpului nostru ca într-o oglindă, observăm fără prea mare greutate că ura și disprețul și-au întins aripile și asupra culturii, esența conștiinței unei națiuni, iar școala, instituțiile de cultură, artele au cam devenit ruda săracă a societății care se zbate printre procente, deficite, acuze, abuzuri, minciuni și lașități. Ar trebui să nu se uite niciodată maxima lui Marcus Tullius Cicero, ale cărei activități literare și politico-sociale s-au concretizat în domenii atât de numeroase, încât Cicero poate fi considerat homo universalis: „O națiune fără cultură este ca un trup fără suflet.”

”Dacă străbatem cu ochii minții labirintul emoțiilor umane, vom fi uimiți să constatăm predominanța urii și a disprețului, cele două fețe ale aceleași monede: respingerea. Metaforic vorbind, ura este o flacără care mistuie, o rană ce consumă sufletul celui care o poartă, pentru că nu mai înțelege limba rațiunii. Dar câți se gândesc la această realitate chiar și atunci când sentimentul acesta înseamnă suferință și neînțelegere?”